FILOSOFIA >

Pere Lluís Font, Premi d’Honor de les Lletres Catalanes: “El cristianisme ha de perdre la por a la filosofia moderna”

Traductor de Pascal i Joan de la Creu, és especialista en filosofia moderna i filosofia de la religió

Pere Lluís Font, filòsof, a casa seva a Sabadell
ALBERT GARCIA

JOAN BURDEUS

26 MAR 2025 - 10:58 CET

0

Pere Lluís Font (Pujalt, 1934) acaba de ser reconegut amb el 57è Premi d’Honor de les Lletres Catalanes, dotat amb 20.000 euros i impulsat anualment per Òmnium Cultural. Lluís ha fet una gran tasca en la història de la filosofia, especialitzant-se en filosofia moderna, filosofia de la religió i teologia, però segurament el seu paper més rellevant ha estat el de traductor, portant al català l’obra de Descartes, Kant, Montaigne, Spinoza i especialment Pascal, la monumental traducció de *Pensaments i opuscles* (Adesiara, 2021) del qual li va valer el Premio Nacional de traducció el 2022, atorgat pel Ministeri de Cultura. A noranta-un anys, Font ens rep molest per una rastellera de dolors físics, però amb una lucidesa i una sistematicitat al pensament pròpies d'un savi en plena forma. Sobre la taula té un exemplar de la seva darrera traducció al català, els *Poemes essencials* de Joan de la Creu (Fragmenta, 2025) i aviat publicarà l'assaig *La filosofia al natural* (Edicions de la UB).

MÁS INFORMACIÓN

Els pensaments de Pascal ⟶

Pregunta. Com el fa sentir el premi?

Resposta. No ho hauria ni somiat. Alhora, no tinc cap raó per dubtar del criteri del jurat, que ha estat molt generós i benvolent considerant alguns aspectes de la meva actuació i els meus escrits.

P. A vol d'ocell, quin ha estat el gran objectiu de la seva trajectòria?

R. He intentat ensenyar filosofia ensenyant història de la filosofia. La història de la filosofia et permet conversar amb els esperits més lúcids i més originals de la història, i un dels plaers més extraordinaris d'aquest món és entendre i fer entendre. Entre aquest goig i que m'han pagat una mica per practicar-lo, no puc demanar res més.

P. Sempre es reivindica més com a historiador de la filosofia que com a filòsof. No s'ha sentit mai fent una aportació genuïnament innovadora a la tradició?

R. He intentat respondre a preguntes que m'he fet al llarg de la vida, la majoria de les quals ja me les vaig començar a fer quan era jove i vaig anar a estudiar a França. Què vol dir conèixer? Tenim obligacions morals? Què és ser? Hi ha finalitats en la naturalesa? I en la història? Què són el temps i l'espai? He dedicat la vida a mirar-me aquestes preguntes del dret i del revés, conversant mentalment amb els grans filòsofs, i si he arribat a alguna resposta sempre ha estat en to menor, amb molts dubtes i reculades. Alhora, es podria dir que m'he mantingut on era quan era jove i me les vaig començar a fer, en l'essencial no he canviat gaire i certs intents de resposta han tolerat el pas de la vida.

> Els lectors de Pascal l'infravaloren com a filòsof

P. El camí ha valgut la pena?

R. Jo estic molt content, però no recomanaria a ningú que fes filosofia sense haver-s'ho pensat abans dues vegades, ni tampoc sense fer, abans o després, una altra cosa a part de filosofia. Sense fer una altra cosa professionalment, la filosofia corre el risc de donar voltes sobre ella mateixa en el buit. Les preguntes

ÚLTIMAS NOTICIAS

14:03 | **La Facultad de Políticas de la Complutense apoya a los denunciados en la protesta contra Espinosa de los Monteros**

14:03 | **Dos enfermeras protegen a los recién nacidos en una maternidad china durante el terremoto de Myanmar**

13:59 | **Netanyahu, citado a declarar como testigo tras la detención de dos de sus asesores por un escándalo de corrupción**

13:55 | **Myanmar: una junta militar para gestionar un terremoto devastador**

LO MÁS VISTO

1. Viatge als soterranis de l'arquitectura
2. Pere Lluís Font, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes: "El cristianisme ha de perdre la por a la filosofia moderna"
3. 10 llibres recomanats pels crítics de Quadern el març de 2025
4. Totoro i el 'true crime' parasitari
5. Vuit exposicions recomanades a les portes de la primavera

filosòfiques s'han de fer tocant de peus a terra, des d'un lloc real.

P. Vostè anava per capellà.

R. Soc de casa pobra, i abans les famílies modestes sovint només tenien l'opció de culturitzar els fills enviant-los al seminari. Jo hi vaig anar pensant que seria capellà, però vaig olorar idees renovadores, vaig veure que no corresponien al que m'oferien al seminari, i vaig plegar. Però estic content tant d'haver passat pel seminari com d'haver-ne plegat a temps. Després del seminari em vaig autoexiliar a França, a Tolosa de Llenguadoc. Puc presumir de ser el laic més antic llicenciat en teologia de tot Catalunya.

P. Es pot fer filosofia de la religió sense ser creient?

R. La filosofia de la religió és aconfessional, com ha de ser sempre la feina de la filosofia. Tots els filòsofs pensen des de supòsits que sovint no són ni conscients, i una de les gràcies de la filosofia és esdevenir conscient d'aquests supòsits que t'acompanyen i de com et condicionen.

P. Quines són les seves conviccions?

R. Vaig ser educat com a cristià, i a mesura que em vaig anar fent adult vaig sotmetre la meva educació a crítica, i en va sortir ben parada. He intentat ser cristià, i dic "he intentat" perquè ser cristià és un aprenentatge que no s'acaba mai. I tot això tenint molt clar que no hi ha demostracions de la veritat de les afirmacions cristianes. No hi ha afirmacions incontestables de cap visió del món: cristiana, atea o agnòstica. Però si bé no hi ha demostracions en el sentit fort, sí que hi ha raonabilitat. Es tracta d'apostar per la visió del món que trobis més raonable en conjunt. Però no es pot passar d'aquí, i qui ho faci ens està enganyant o s'està enganyant.

P. Com explicaria la teologia als que només coneixen la filosofia?

R. La filosofia es fa preguntes que poden ser objecte de diferents tipus de respostes. Si et preguntes si hi ha Déu, pots dir que sí que n'hi ha, i hi ha bones raons per pensar-ho; o pots dir que no n'hi ha, i també hi ha bones raons per pensar que no; o, la tercera opció, que com que hi ha bones raons per pensar tant que sí com que no, pots quedar-te en l'interrogant. Però, si t'ha semblat que hi ha arguments que fan versemblant que hi hagi Déu, pots mirar a veure què trobes. Has de tenir certa inquietud, i certes ganes que sigui veritat allò que tu voldries. La teologia intenta teoritzar, des del punt de vista dels continguts i les raons de creure, aquesta mena de respostes positives. Has de mirar entre tot el que puguis trobar, però t'hi has de sentir cridat. Com es fa això? No ho sé, tots ho fem com podem.

P. Què pensa dels debats teològics que ha obert el papa Francesc?

R. El papa Francesc ha fet una cosa molt bona: mostrar un canvi de mentalitat i d'estil en la manera de ser papa. Ara bé, no ha tocat res de la doctrina. Ha insinuat que potser caldria modificar algunes coses, com ara que les dones no tinguin accés ni tan sols al diaconat, i ja no diguem ser bisbes. Però ha trobat tanta oposició que potser no només no ha volgut tocar la doctrina, sinó que, en part, no ha pogut. Ara que ha estat ingressat, hi havia gent que pregava per la seva recuperació, però molts d'altres que demanaven que Déu se l'emportés. Jo trobo que aquest canvi d'estil és molt. Jo vaig arribar a tenir una audiència amb Pius XII, que era hieràtic i distant. I després va venir Joan XXIII, que era un altre tipus de persona: potser tenia una teologia igual de conservadora, però confiava en Déu i confiava en els homes, i es va arriscar a convocar el Concili Vaticà II sense saber què en sortiria. Penso que la va encertar, encara que, malgrat les renovacions d'aquell concili, s'hauria pogut fer més, i del que es va fer, molt es va aplicar a la baixa. Pensem que tots els membres del Concili Vaticà II van ser educats en l'escolàstica, pràcticament cap tenia nocions de filosofia moderna. I la filosofia moderna no és per fugir corrents, si ets cristià. La filosofia moderna és com una trena amb molts ramals, i només alguns desemboquen en la mort de Déu. A mi em sembla que hi ha una dimensió transversal a la qual el cristianisme es pot aclimatar, i crec que el cristianisme ha de perdre la por a la filosofia moderna.

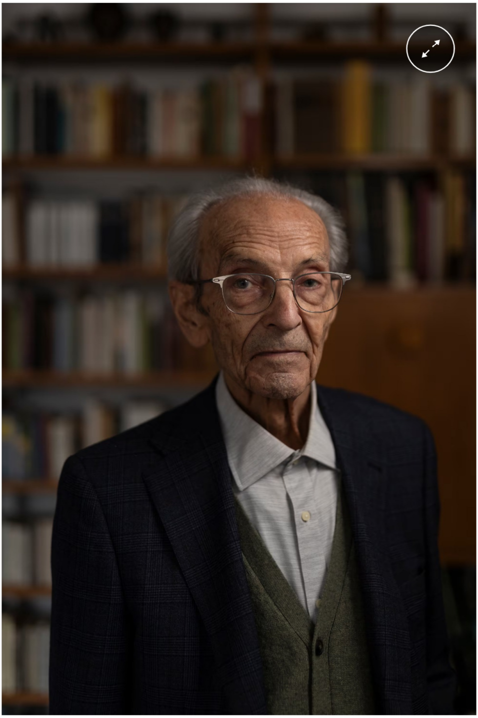

El filòsof Pere Lluís Font
ALBERT GARCIA

P. Quins canvis demanaria a Francesc?

R. Penso que el bisbe de Roma no hauria de ser abans que res papa, i després bisbe de Roma, sinó primàriament bisbe de Roma, i que hauria de marxar del Vaticà, establir-se a Sant Joan del Laterà, i ser com un rei constitucional modern, que regna però no governa, un símbol d'unió i comunió. Crec que el govern de l'església catòlica l'hauria d'exercir un organisme col·lectiu triat democràticament per diverses conferències episcopals, i no només pel col·legi de cardenals.

P. I la infal·libilitat papal?

R. Infal·libilitat és una paraula molt grossa, que s'ha de prendre amb respecte. Però fins i tot en la doctrina teològica més conservadora, el papa només és infal·lible en condicions molt i molt restringides. Costa de trobar declaracions papals que reuneixin les condicions d'infal·libilitat, i pràcticament només coincideixen amb ocasions en què el papa repeteix les paraules del credo.

P. Hi ha una manera catalana de ser cristians?

R. Jo sempre he pensat que la fe cristiana s'ha d'inculturar en les cultures vives. Sobretot, perquè hi ha una llengua. Potser no es pot dir, com pensaven els romàntics, que la llengua determina una visió del món, però la llengua acoloreix la manera de pensar les coses. Els catalans cristians han de prendre consciència del que és la catalanitat, i ara mateix em sembla que l'arquebisbe de Barcelona que tenim no en té consciència i procedeix com si fos bisbe de París, de Berlín o de Nova York.

P. La seva darrera obra publicada és justament una traducció dels *Poemes essencials* de Joan de la Creu al català. És una obra per a creients, per a teòlegs, o la pot llegir qualsevol?

R. Manllevant una distinció de José Jiménez Lozano, Joan de la Creu té dos tipus de poemes, els místics, que són extraordinaris, i els religiosos, que són de qualitat mitjana. La diferència es deu sobretot al paper que hi fa l'experiència: els poemes místics són la verbalització genial d'una profunda experiència espiritual en rigor incomunicable i, per tant, més aviat insinuada que pròpiament expressada. Els poemes místics tenen la virtut d'enlairar-nos sense que ens n'adonem. És molt fàcil sentir-s'hi identificat, perquè parteixen de la metàfora eròtica. Els poemes es poden llegir a la llum dels comentaris en prosa que va fer després, però que són simplement una cotilla pietosa que va ajudar a passar el tràmit de la beatificació. En el fons, és el mateix que es feia amb el Càntic dels Càntics, amb la diferència que Joan de la Creu no fa descripcions del cos; de manera que és més difícil fer presentable el Càntic dels Càntics, i, malgrat això, forma part de la Bíblia. Per això he fet una presentació exempta d'aquests comentaris, que són molt posteriors, i els poemes van funcionar molt de temps sense ells. Al mateix temps, intento que els poemes puguin ser llegits de manera laica, només de manera eròtica, igual que en el text original no hi surten mai ni Déu ni Crist. Això els fa molt atractius per a qualsevol lector.

P. A *Filosofia de la religió. Sis assaigs i una nota* (Fragmenta, 2017), desenvolupa filosòficament aquesta noció d'"experiència religiosa".

R. Tots tenim d'una manera o altra experiències religioses. "Experiència religiosa" vol dir sentir que és possible que hi hagi alguna cosa que no depengui de nosaltres, que ens depassa, que ens porta a fer-nos preguntes. Cal buscar l'experiència religiosa en aquest nivell, no en una escalforeta interna. Perquè l'experiència no és només la vivència, sinó l'experiència acompanyada d'interpretació. Com diu Paul Ricoeur, la vivència sense interpretació és cega, i la interpretació sense vivència és buida.

> Els catalans hem estat un cas estrany: no llegim ni fem filosofia en llengua original, però tampoc en llengua pròpia

P. De les seves obres, la més monumental és la traducció de *Pensaments i opuscles* de Pascal, que va rebre el Premio Nacional a millor traducció i ha tingut molt de reconeixement.

R. Amb aquesta traducció catalana, jo vaig voler incorporar un més dels grans clàssics a la nostra tradició. Pascal a mi m'ha acompanyat sempre. Era un d'aquests grans noms de la cultura universal que sonaven i pels quals antigament es tenia un gran respecte. Però per culpa de la superespecialització dels estudis universitaris, s'havia anat convertint en un desconegut, precisament perquè era excepcionalment bo tant en ciència com en filosofia, i també com a escriptor i com a pensador cristià.

P. I què li diria a algú que s'hi vulgui acostar per primer cop?

R. Els lectors de Pascal l'infravaloren com a filòsof i, en canvi, estan disposats a concedir-li tots els honors possibles com a escriptor. Jo els diria que no es quedin a la superfície literària, que busquin els grans temes filosòfics, antropològics, de filosofia de la ciència, de filosofia de religió. També, que llegir els *Pensaments* no és fàcil perquè estan escrits sense preocupació, com a notes preliminars d'una gran obra que no es va acabar de fer mai, i per això s'ha de saber que són molt desiguals i evitar el perill de passar de llarg per algunes de les millors parts. Dit això, una de les gràcies de Pascal és que sap fer servir la tradició filosòfica sense entonació filosòfica, no fa una filosofia abstracta, reflexiona sobre la condició humana. Pascal es fa les grans preguntes tradicionals, però et fa trobar coses que no hauries pensat mai sense llegir-lo, té un pensament molt original.

P. Tornant al premi. Després de totes les traduccions de grans obres al català que ha fet vostè mateix, i les que ha impulsat, com veu ara les lletres catalanes respecte de com es trobaven quan va començar?

R. La cultura catalana pateix per la llengua. Quan jo era jovenet, es deia que el seixanta per cent dels catalans eren catalanoparlants, i ara és el trenta. Això és una gran davallada només en una vida. Per tant, jo no les tinc totes, i em sembla que no són bons ni el model irlandès de la residualització, ni el model gallec de la colonització per una llengua més potent que acaba deformant la llengua pròpia. Si hi hagués prou consciència entre els que tenen responsabilitat política a Catalunya, potser no arribarem massa tard per fer que no reculi tan de pressa. Des del punt de vista científic, el català és comparable a les llengües més potents del món, però l'ús social recula, i tenim mala peça al teler.

P. I particularment com veu la filosofia catalana?

R. Els catalans hem estat un cas estrany: no llegim ni fem filosofia en llengua original, però tampoc en llengua pròpia. Això és el que solia passar amb les pel·lícules, tot i que ara potser s'ha pres consciència en aquest àmbit i anem millorant. La majoria dels filòsofs catalans són catalanoparlants, però castellanoescrivents per simple comoditat, per manca de competència en la pròpia llengua. Això fa patir.

El butlletí de Quadern arriba cada diumenge a la teva bústia

COMENTARIOS - 0

Normas ›

MÁS INFORMACIÓN

Bob Dylan. La informació i allò altre

ENRIC CASASSES

Es busquen filòlegs

IVANNA VALLESPÍN / CARLOTA RUBIO

ARXIVAT A

Filosofia · Cristianisme · Blaise Pascal · Assaig · Juan de la Cruz · Poesia · Religió

Se adhiere a los criterios de The Trust Project
Más información ›

Si está interesado en licenciar este contenido, pinche **aquí**

CONTENIDO PATROCINADO